

Відділ освіти Таращанської райдержадміністрації

Таращанська районна гімназія “Ерудит”

Година спілкування:

**“Образ Діви Марії в Євангеліях, апокрифах
та у мистецьких творах.”**

(Для старшокласників)

Підготувала

вчитель зарубіжної літератури,

класний керівник 6-А класу

Таращанської районної гімназії “Ерудит”

Котлярчук Г.М.

Тараща 2004

Значний внесок в розвиток національної системи виховання зробила релігія. Вона сприяє вихованню в учнів культурних цінностей українського народу. Найбільша чеснота людини – безмежна відданість Богові та Батьківщині. Саме ця риса визначає сенс її існування, спрямовує всі дії та помисли. На ньому засновується християнський ідеалізм, який обстоює перевагу благ духовних над благами матеріальним. Це і є одним із основних аспектів виховання підростаючого покоління.

Крім глибокої та природної релігійності, кожного українця характеризує щирий патріотизм. У душі його органічно поєднані глибока віра в Бога та любов до “народу християнського”. Саме тепер, щоб попередити деградацію людини, яка зумовлює тотальну деградацію суспільства, його занепад, ми можемо звернутися до біблійних сюжетів.

У кожному з нас є Бог. Ідея духовного відродження повинна пройти через співчуття, людяність, доброту, гідність. Зіпсована і грішна природа людини наповнює її душу ненавистю, заздрістю, скупістю, ревністю. Допомогти спасінню людству можуть вічні духовні цінності: добро, любов, милосердя, що втілюється в образі Христа та його Матері Марії. Відображення життя страдниць Марії у мистецтві це моральна відповідальність творів за долю людства. Кожний з них несе в собі співчуття та любов до ближнього. Образ Марії – це втілення великої ідеї, високий прообраз людини і людства, це вісник нових людських ідеалів. Адже шлях до духовної досконалості людини – це безкінечне піднесення до істини, збагачення досвідом духовної культури, руху вперед через невпевненість заперечення віджитого, догматичного.

Кожне покоління відкриває для себе давні твори мистецтва, тому вони залишаються вічно новими протягом тисячоліть. В них – витoki добра, любові, всепрощення морального Божого закону. До образу Матері Марії буде звертатись ще не одне покоління, тому легенди про неї – вічні, а духовні ідеали людству можна повернути лише за допомогою християнських цінностей.

Мета: виховувати в учнів увагу до норм християнської моралі, жінки-матері, до творів мистецтва. Допомогти їм отримати

цілісні уявлення про Білію як про шедевр світової культури, як про книгу, що здійснила величезний вплив на розвиток світового мистецтва.

Обладнання: ікони, репродукції картин на сюжети: Введення, Благовіщення, Стрітіння. Репродукція картини Рафаеля Санті “Сікстинська Мадонна”, Біблія. Музичні твори: В.А.Моцарта “40 симфонія”, П.І.Чайковський “1 концерт”, Бетховен “Місячна соната”, Мішель Легран (збірник). Романс на вірші Й.Бродського.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах, віруваннях. – К.: Фірма “Довіра”, 2002. – 64с.
2. Костенко Л. Вибрані поезії. – К.: “Степова Еллада”, 1999. – 103с.
3. Історія української культури / Під ред. д-ра І.Крип’якевича, – Нью-Йорк, 1990. – 248 с.
4. Сковорода Г. Сад пісень. – К.: “Веселка”, 1972. – 94с.
5. Шевченко Т.Г. Кобзар. – К.: “Радянська школа”, 1983. – 482с.

Звучить музика П.І. Чайковського (1 концерт)

Ведучий: Чи не найпопулярнішим, найулюбленішим образом у світовому мистецтві є образ Христової Матері.

Демонструються репродукції картин, що зображують Богородицю.

Ведуча: Все упованіє моє
На Тебе. мій пресвітлий раю,
На милосердіє Твоє,
Все упованіє моє
На Тебе, Мати, возлагаю,
Святая сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!

Так розпочинається поема Тараса Шевченка "Марія". 39

Ведучий: Проте у Євангельських текстах про життя Богоматері розказано не так вже й багато. Та хіба могла народна уява не домалювати того, про що мовчить Святе Письмо? Багато що про Марію стає нам відомим з апокрифів. Саме з апокрифів дізнаємося ми про народження Пречистої Діви.

Демонструється репродукція ікони. "Різдво Богородиці" або фрески Джотто "Народження Марії" і т.п.

Ведуча: Немолода подружня пара Іоакім та Анна не мали дітей. У ізраїльській землі бездітність пояснювалась тим, що Бог за гріхи позбавляв людей права продовжити свій рід на землі. Священик навіть забороняв Іоакімові приносити жертви у храмі... Та ось ангел возвістив Іоакіму про те, що знайдеться довгождане дитя. Різдво Марії відзначається православною церквою 21 вересня.

Демонструється репродукція картини на сюжет Введення Богородиці до храму (наприклад, картини Франческо Косса).

Звучить музика Моцарта (40 симфонія).

Ведучий: З апокрифів знаємо ми і про Введення Богоматері до храму (це свято православною церквою відзначається 4 грудня). Синагог у ізраїльській землі було багато. Синагога - це молільний дім, де люди читають Біблійні тексти, об'єднуючись у молитві. У храмі ж приносилися Богові жертви.

Іоакім та Анна, батьки Марії, дали обітницю присвятити своє дитя служінню Богові. Коли Марії сповнилось три роки, вони виконали обітницю. Скликавши родичів, запросивши ровесниць своєї дочки, вони з духовними співами у супроводі людей повели її до Єрусалимського храму для посвяти Богові. На порозі храму їх зустріли первосвященик та священики.

Ведуча: Батьки з молитвою поставили маленьку Марію на першу сходинку.

Сходів до дверей храму вело 15 – за кількістю псалмів, котрі співалися священиками, коли ті входили до храму. Трирічна Марія сама, без сторонньої допомоги пододала високі сходи. Первосвященик завів дитину до Свята Святих – місця, де навіть йому дозволялося бувати усього раз на рік.

Там, у Свята Святих, і жила Марія до 14 років, і ангел годував її з рук, яко голубицю. Там осягала вона Божий Закон, багато молилася й читала Святе Письмо.

Коли ж Марія досягла повноліття, їй не можна було лишатися при храмі - вона мусила повернутися до батьків або ж вийти заміж. Дівчина була вже сиріткою – старі батьки на той час повмирили. Тож священики заручили Марію з її далеким родичем вісімдесятилітнім теслею Іосифом, щоб він турбувався про дівчину.

II читець: Світає, Господи, світає...
 Земля у росах, як в парчі.
 Маріє, Діво Присвятая,
 Це Ти так плакала вночі?

*Демонструється репродукція картини на сюжет Благовіщення
(наприклад, Сандро Боттічеллі).*

Звучить музика Моцарта.

Ведучий: І ось до Марії, що жила у домі Іосифа в місті Назареті, прийшов архангел Гавриїл, щоб сповістити їй радісну звістку. "Народиш ти Сина, – сказав архангел, – і наречеш ім'я Йому Ісус, Той, кого народиш ти, буде Син Божий..." Свято Благовіщення православна церква відзначає 7 квітня,

Коли Іосиф помітив, що Марія невдовзі стане матір'ю, він вирішив тихцем, щоб не завдавати дівчині ганьби, розірвати з нею заручини. Та йому було видіння. У сні до нього прийшов архангел Гавриїл та сповістив, що той, кого народить Марія, був Сином Божим. Іосиф узяв з Марією шлюб.

Репродукція картин на сюжет Різдва.

І читець: Йосиф Бродський "Різдвяна зоря"

В пору зимну, в місцевості

Звиклий радше до спеки, ніж до холоду,

до площини більше, ніж до гірських підніж,

немовля породилось в печері, щоб світ спасти;

мело, як тільки може в пустелі взимку мести.

Йому видавалось таким невимовно великим все:

груди матері, в парі жовтій віл та осел;

Балстасар, Гаспар, Мельхіор – волхви, і їхні дари.

Він був лише крапкою. Крапкою теж – зоря згори.

Уважно, без мерехтіння, не блимнувши, віддалля,

крізь хмари рідні, на спеленане в яслах маля

З вселенської глибини, з тамтого її кінця

Зоря дивилася в печеру. І то був погляд Отця

Ведуча: З Євангельських текстів ми знаємо, що Син Божий народився у Віфлеємі, куди Іосиф та Марія пішли під час перепису населення (Іосиф був родом з цього міста)

Инсценівка біблійної легенди “Поклоніння волхвів”

Ведучий: Після народження Ісуса в Віфлеємі східні мудреці, астрономи, яких називають волхвами, прийшли в Єрусалим. Вони з’явилися до царя Ірода і запитали...

Волхви: Де новонароджений цар Іудейський?

Ми бачили його зірку на сході і прийшли поклонитися йому.

Ведучий: Дізнавшись про це, цар Ірод злякався, і, зібравши всіх знавців Святого письма, запитав у них...

Ірод: Де, за твердженням пророків, повинен народитись Христос?

Ведучий: Вони відповіли...

Мудрець: В Віфлеємі іудейському.

Ведучий: Тоді Ірод відіслав волхвів в Віфлеєм і сказав їм:

Ірод: Ідіть туди, знайдіть Дитя, потім повідомте мене, щоб я пішов віддати шану йому.

Ведучий: Мудрець відправився в Віфлеєм, а зірка, яку вони бачили на сході, йшла попереду до того місця, де було Дитя Боже зайшовши в дім, вони побачили Дитя і матір його Марію, принесли йому дарунки. Потім отримали веління Боже не повертатись до Ірода, а іншим шляхом повернутись на свою землю.

Тоді, як волхви пішли, ангел Господній з’явився у сні до Йосипа і сказав йому:

Ангел: Встань, візьми Дитя і його Матір і тікай з ними в Єгипет. Ірод буде шукати Дитя, щоб убити його.

Ведучий: Йосип встав, взяв Дитя та Матір його і пішов з ними в Єгипет. Коли Ірод зрозумів, що волхви не повернуться до нього, він розсердився і звелів убити всіх дітей до двох років в Віфлеємі. Після смерті Ірода Йосип і Марія повернуться з Єгипту і поселяться в місті Лазареті.

Звучить романс на вірші Й.Бродського "1 січня 1965 року".

Ведучий: На сороковий день після народження Ісуса Марія та Іосиф понесли Його до Єрусалимського храму, щоб здійснити обряд посвяти хлопчика-первістка Богові.

Демонструється репродукція ікони на сюжет Стрітєння.

На цій іконі зображене Стрітєння. У перекладі із старослов'янської мови "стрітєння" означає "зустріч". Свято Стрітєння православна церква відзначає 15 лютого, Суть його – зустріч Ветхого Завіту й Нового. Новий Завіт на цій іконі уособлює Боже Дитя, Свята Марія та її чоловік Іосиф. Ветхий Завіт тут представлений старим Симеоном та Святою Анною.

У III – II ст. до Р.Х. Ветхий Завіт було перекладено грецькою мовою для потреб євреїв, що жили в Єгипті і не знали мови давньоєврейської. Цей переклад носить умовну назву Олександрійського (зроблений на острові Фарос під Олександрією) або "перекладу Сімдесятьох" ("Септуагінта"), бо, за переказом, він був здійснений 72 старійшинами-драгоманами протягом 72 днів. Одним із перекладачів був Симеон – йому випало перекладати Книгу пророцтв Ісайї. Ісайя пророкував прихід на землю Сина Божого, називаючи його "Еммануїл" (що означає "З нами Бог")

Перекладаючи це пророцтво, Симеон настільки у нього повірив, що й сам почав проповідувати прихід на землю Божого Сина. Тоді Бог через ангела передав Симеонові Свою волю: Симеон житиме доти, доки на власні очі не побачить Бога-Сина. Довго чекав праведник Симеон виконання Божої обіцянки - жив він, за легендою, близько 300 років.

Ведучий: ...Марія та Іосиф принесли Боже Дитя до храму, Іосиф приніс у жертву голубів, і сім'я скромно стала, чекаючи на свою чергу. І тут Божий Дух вказав Симеонові на Боже Немовля. Підійшовши до Марії,

праведник узяв Ісуса з її рук та поблагословив, кажучи: "Нині звільняєш раба Твого Владико, за словом Твоїм, з миром, бо бачили очі мої Спасителя", Богоматері ж Симеон сказав так; "Скорбота зброєю протне Твоє серце". Ось звідки, на думку богословів, знала Марія про трагічну долю, уготовану її Синові й їй самій. У цій фразі усе життя Богоматері – від безлюдних вулиць нічного Віфлеєма, де судилось їй народити Сина Божого, до тяжкого шляху Христового на Голгофу. Поблагословивши Ісуса, старий Симеон помер (Лук, 2:21-40).

І читець Йшла мати аж до Голгофи

Бо за сином святая мати всюди йшла,
Його слова, його діла, –
Все чула й бачила, і мліла,
І мовчки трепетно раділа,
На сина дивлячись...

/Т. Шевченко "Марія"

Ведуча: До храму увійшло ще декілька чоловік. Між ними була і вдова Анна, що була пророчицею, Було їй тоді близько 100 літ, бо лише вдовіла вона протягом 84 років... Усім почала розповідати пророчиця про Боже пришествя на землю.

На цьому, власне, й закінчується перелік епізодів Євангелій, у яких Пречиста Діва Марія бере участь. Це Благовіщення, Різдво Христове, Поклоніння пастухів (волхвів), Стрітення... У інших сценах Богоматір або відсутня, або ж безсловесна. Щоправда, ще у одному фрагменті Євангелія від Іоанна – на банкеті у Канні Галілейській вона промовить кілька неголосних слів, сповнених жіночої, слухняності,

Така скромна роль Діви Марії у Євангельських текстах пояснюється тим місцем, яке посідала жінка в ізраїльському суспільстві у час,

написання книг Нового Завіту, Автори Євангелій уявляли її собі як звичайнісіньку семітську жінку, поглинуту турботами про сім'ю та дім, підкорену чоловікові. Саме таким було тоді соціальне становище жінки – вона була річчю, власністю свого чоловіка.

II читець: Хай його Марія

І ждучи, плаче, молодій

Ланіти, очі і уста

Марніють зримо.

/Т.Шевченко “Марія”/

Ведучий: Тому про культ Діви Марії у перші століття існування християнства не могло бути мови. Пізніше під впливом існуючого на Сході культу Богині Матері у християнстві почали возвеличувати Христову Матір, що спочатку зустріло шалений спротив з боку християнських богословів.

У Євангеліях не розповідається, як закінчився земний шлях Богоматері. У Євангелії від Іоанна сказано, що розіп'ятий Христос, побачивши Матір Свою серед натовпу, а недалеко від неї улюбленого Свого учня Іоанна, звернувся до Неї із словами: "Се син Твій!" "Се матір твоя!" – сказав Ісус Іоаннові. З того часу апостол узяв Христову Матір до свого дому і піклувався про неї.

Ведуча: У апокрифах сказано, що після смерті й Воскресіння Христового Богородиця прожила ще кілька років. Одні християнські письменники стверджують, що 10, інші – 22,

Якось, розповідає легенда, коли Пречиста Діва молилася на горі Елеонській, явився їй архангел Гавриїл із радісною звісткою, що через три дні скінчиться її земне життя й Господь візьме її до Себе. Радісна Марія розповіла про це Іоаннові й почала готуватися до кончини. Інші апостоли у той час мандрували далекими краями, проповідуючи Євангеліє. Богородиця хотіла попрощатися з ними. І ось Бог зібрав усіх

їх, крім Хоми, та переніс до одра Марії. Богородиця поблагословила апостолів. Ясне світло осяяло кімнату, явився Ісус, оточений ангелами, й прийняв її душу. Успіння Богоматері православна церква відзначає 28 серпня.

Проте важко було християнам змиритися з думкою, що Марія померла, як вмирає кожна людина. Хіба можна було уявити собі, що тіло Божої Матері зітліло, підкоряючись законам природи.

Апостоли поховали Діву Марію у Гефсиманському саду у склепі, де спочили її батьки та її чоловік Іосиф. Багато чудес здійснилось під час похорону: від доторку до труни Богоматері люди зцілювались від будь-яких хвороб, сліпі прозрівали.

Ведучий: Через три дні після похорону прибув апостол Хома, тяжко сумуючи, що не встиг попрощатися з Богородицею. Пожалівши його, апостоли відкрили склеп, щоб дати йому можливість поклонитися Марії. Та мертвого тіла у склепі не було. На похоронних пеленах лежали свіжі, ніби щойно покладені туди троянди. Тому символом Богоматері у світовому фольклорі є саме троянда.

Звучить “Місячна соната” Бетховена

Ведуча: Увечері під час молитви апостоли почули ангельський спів. Подивившись угору, вони побачили Божу Матір у повітрі, оточену ангелами, у сяйві небесної слави. Так Божий Син воскресив, узяв до Себе Свою Матір та поставив її вище усіх своїх ангелів.

Культ Марії був особливо популярним серед простолюду. Вона – заступниця українського жіноцтва. З особливою пошаною ставилося до Богоматері покровительки парубоцтва та козацтва на Запорізькій Січі. На кожній Січі обов'язково зводилася церква Богоматері Покрови.

Демонструється репродукція картини Рафаеля Санті "Сікстинська мадонна".

Ведучий: Мабуть, найвідомішою картиною в світі є "Сікстинська мадонна" Рафаеля. Полотно замовлялося художникові як твір релігійного змісту. Проте картина давно переросла межі первісного призначення. Сьогодні це картина-сльоза, картина-біль, картина-молитва для віруючого та для безбожника.

І читець: Хто смів сказати, що не богиня ти?

Де той безбожник, що без серця дрозі

В твоє лице небесне глянуть може

Неткнутий блиском твої краси?

Іван Франко

Ведуча: ... Заступниками старовинного бенедиктинського монастиря в Італійському місті П'яченці були оголошені Святі Сікст та Фабіан. Монастиреві були потрібні моці. Імператор серед інших реліквій приніс ченцям у дар моці канонізованого по смерті римського папи Сікста II. Брат імператриці подарував монастиреві моці Святої Барбари. І хоча в монастирі були й моці Святого Фабіана, він, проте, стає усе більше відомий як монастир святого Сікста. Дедалі більшу шану здобуває й Свята Барбара – заступниця молодих парубків та воїнів, що рятує їх від наглої смерті. Будь-які війська намагалися обов'язково пройти через П'яченцу, щоб попросити Благословення у Святої.

Багатий монастир, підпорядкований безпосередньо римському папі, приступає до будівництва великої церкви. Для вітваря цієї церкви, освяченої 1514 року, й було замовлено картину Рафаелеві.

На полотні зображене явлення Діви Марії з Божим Дитям на руках папі Сікстові II. Розмова папи з Мадонною, що явилася йому у сні, була описана ним у богословських трудах.

